



פרשת בְּמִדְבָּר — שמירת המקדש

נאמר בפרשה שאחד מתפקידי הלויים הוא שמירת המקדש: "הקרב את מטה לוי... וְשָׁמְרוּ אֶת כָּל פְּלִי אֶהָל מוֹעֵד" (ג-ה-ח). וכך פסק הרמב"ם בהלכות בית הבחירה (פרק ח הלכה א): "שמירת המקדש מצנת עשה, ואף על פי שאין שם פחד מאויב ולא מליסטים, שאין שמירתו אלא כבוד לו; אינו דומה פלטרין (= ארמון) שיש עליו שומרים לפלטרין שאין עליו שומרים". כלומר, השמירה בבית המקדש היא לכבוד ולא כהגנה מפני גנבים.

מתי צריך לשמור במקדש? הרא"ש במסכת תמיד (כז.) סובר ששמרו גם בלילה וגם ביום. אבל לדעת הרמב"ם השמירה היא רק בלילה. על שיטת הרמב"ם הקשה בעל "מנחת חינוך" (מצנה שפח): אם טעם השמירה הוא לכבוד, מדוע שומרים רק בלילה ולא גם ביום!

רבי ישראל ליפשיץ, בעל ה"תפארת ישראל" (בפירושו למסכת תמיד שם) תירץ את הרמב"ם וכתב שאכן השמירה היא לכבוד המקדש, ולכן גם ביום נצרכת שמירה, אלא שלמעשה אין צורך למנות שומרים כי במשך היום נמצאים במקדש כוהנים רבים; אבל בלילה שאין עבודה במקדש, והכוהנים לא נמצאים שם, צריך שתהיה בו שמירה לשם כבוד המקדש.

במשנה במסכת מידות (פרק א משניות א-ב) מסופר כיצד שומרים בבית המקדש: הכוהנים שומרים בשלושה מקומות שמירה, והלויים שומרים בעשרים ואחד מקומות. בכל לילה מסתובב בין מקומות השמירה "איש הר הבית", הכוהן שממונה על שמירת הר הבית. כשאיש הר הבית מגיע לנקודת שמירה צריך השומר לעמוד בפניו. אם השומר לא עמד, אומר לו איש הר הבית: "שלום עליך". אם השומר לא ענה, זהו סימן שהוא ישן, ולכן מענישים את השומר הישן. ומהו עונשו? אומרת המשנה שיש רשות לאיש הר הבית להכות את השומר הישן וגם לשרוף את בגדו. במשנה אף מובאת עדותו של רבי אליעזר בן יעקב שפעם אחת מצאו את דודו הלוי כשהוא ישן בזמן השמירה, ושרפו את בגדו.

נחלקו הפוסקים האם מצנת שמירת המקדש נוהגת בזמן הזה. יש סוברים שמצנת השמירה נוהגת רק כשבית המקדש בנוי, ויש סוברים שמצנת השמירה נוהגת גם כשבית המקדש חרב.

יהי רצון שנזכה בקרוב לבנות את בית המקדש, ולחדש את מצנת שמירת המקדש כהלכתה.